

Никола В. Димитров
Билјана Петревска

**ТУРИСТИЧКА ВАЛОРИЗАЦИЈА И РАЗВОЈ:
избрани теми**

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФАКУЛТЕТ ЗА ТУРИЗАМ И БИЗНИС ЛОГИСТИКА

Никола В. Димитров
Билјана Петревска

**ТУРИСТИЧКА ВАЛОРИЗАЦИЈА И РАЗВОЈ:
Избрани теми**

Штип, 2023

Автори:
Никола В. Димитров
Билјана Петревска

**ТУРИСТИЧКА ВАЛОРИЗАЦИЈА И РАЗВОЈ:
Избрани теми**

Рецензенти:
Цане Котески
Златко Јаковлев

Лектор:
Трајко Огненовски

Уредник на издавачка продукција:
Лилјана Колева Гудева

Техничко уредување:
Никола В. Димитров

Дизајн на корица:
Христијан Настески

Издавач:
Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

Објавено во е-библиотека:
<https://e-lib.ugd.edu.mk>

CIP - Каталогизација во публикација
Народна и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје

114:332.1]:338.48(075.8)
ДИМИТРОВ, Никола В.

Туристичка валоризација и развој - [Електронски извор] : избрани теми / Никола В. Димитров, Билјана Петревска. - Штип : Универзитет „Гоце Делчев“, Факултет за туризам и бизнис логистика, 2023

Начин на пристапување (URL): <https://e-lib.ugd.edu.mk/1129>. - Текст во PDF формат, содржи 335 стр., илустр. - Наслов преземен од екранот. - Опис на изворот на ден 20.04.2023. – Фусноти кон текстот. - Библиографија: стр. 330-335

ISBN 978-608-244-968-5

1. Петревска, Билјана [автор]

а) Просторно планирање – Туризам -- Валоризација – Високошколски учебници

COBISS.MK-ID 60126725

DOI: <https://www.doi.org/10.46763/9786082449685>

СОДРЖИНА

ПРЕДГОВОР	xi
ВОВЕД	13
ПРВ ДЕЛ: ПЛАНИРАЊЕ	15
I. ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ	15
1. Општи карактеристики за простор и просторно планирање	15
1.1. Поим и дефиниција за простор	15
1.2. Просторот како систем и неговите елементи	19
1.3. Поим за просторно планирање	21
1.4. Економска суштина на просторот	25
1.5. Предмет, цели и задачи на просторното планирање	35
1.6. Појава и развој на просторното планирање	38
1.7. Просторното планирање во Р. Македонија / Р. С. Македонија	40
1.8. Просторното планирање како научна и наставна дисциплина	44
2. Општи детерминанти на просторното планирање	45
2.1. Принципи на просторното планирање	45
2.2. Суштина и карактер на просторното планирање	48
2.3. Методи и критериуми во просторното планирање	49
2.4. Доктрина на нееднаков регионален развој	50
3. Модели и концепти во просторното планирање	51
3.1. Модели во просторното планирање	52
3.2. Концепти во просторното планирање	53
4. Системи и приоди во просторното планирање	61
5. Фактори и елементи во просторното планирање	62
5.1. Природни ресурси - фактори и елементи	62
5.2. Антропогени ресурси - фактори и елементи	67
6. Фази на изработка и видови на просторни планови	76
7. Процес на планирање	80
8. Планирање на просторни планови за туризам	82
8.1. Локациони модели во туризмот	88
8.2. Методи за избор на туристичка локација	92
8.3. Микролокациони фактори и методи	98
8.4. Опредметување на просторот со туристички објекти и критериуми за локација	101
8.5. Фактори на туристичкиот развој и побарувачка	103
8.6. Планирање на туристички регии	108
♣ Клучни зборови / Краток преглед / Прашања за дискусија	111
II. РЕГИОНАЛНО ПЛАНИРАЊЕ	112
1. Општи карактеристики на регионот и регионализацијата	112
2. Цели и критериуми во планирање на туристичка регионализација	113
3. Содржина и видови туристички просторни единици	116
4. Улогата на туризмот во развојот на неразвиени подрачја	118
5. Типови региони	118

6. Плански региони	121
7. Регионален развој	122
♣ Клучни зборови / Краток преглед / Прашања за дискусија	123
III. ТУРИСТИЧКО ПЛАНИРАЊЕ	124
1. Теоретски основи на туристичкото планирање	124
2. Еволуција на туристичкото планирање	127
3. Процесот на туристичко планирање	129
4. Нивоа на туристичкото планирање	136
5. Цели на туристичкото планирање	138
6. Елементи на туристичкото планирање	140
7. Значење на туристичкото планирање	143
8. Туристичкото планирање и предвидување на туристичката побарувачка	145
9. Методи и модели за предвидување на туристичката побарувачка	155
9.1. Квантитативни методи за предвидување на туристичката побарувачка	156
9.2. Квалитативни методи за предвидување на туристичката побарувачка	163
10. Примери за примена на методи и модели за планирање на туристички развој	168
10.1. Планирање на хотелската сместувачка понуда	168
10.2. Планирање на туристичката побарувачка со примена на моделот на анализа на трендот	171
10.3. Планирање на туристичката побарувачка со примена на моделот на експоненцијално порамнување	174
11. Влијанијата на туризмот и потребата од нивно планирање	176
11.1. Некономски влијанија на туризмот	177
11.2. Економски влијанија на туризмот	179
11.3. Мултипликативни влијанија на туризмот	185
♣ Клучни зборови / Краток преглед / Прашања за дискусија	191
ВТОР ДЕЛ: ВАЛОРИЗАЦИЈА	192
I. ВРЕДНОСТ – ВАЛОРИЗАЦИЈА	192
1. Наука, филозофија и технологија на вредност	192
2. Поим и предмет на вредност – вреднување	192
3. Туристичка вредност – валоризација	194
4. Фактори, методи и критериуми за вреднување – валоризација	198
5. Човек, природа и туристичка валоризација на природните мотиви	217
6. Општествено-економски вредности и туристичка валоризација на антропогените мотиви	229
7. Примери на табели за туристичка вредност – валоризација	235
♣ Клучни зборови / Краток преглед / Прашања за дискусија	238
II. МЕТОДИ И ТЕХНИКИ ЗА ТУРИСТИЧКА ВАЛОРИЗАЦИЈА	239
1. Теориски поставки за туристичка валоризација	239
2. Методи и модели за туристичка валоризација	242
3. Примери за туристичка валоризација	248
3.1. Туристичка валоризација на избрани ретко населени рурални простори со потенцијал за туристички развој во Северна Македонија	248

3.2. Туристичка валоризација на традиционални рурални куќи/целини во Србија и Северна Македонија	250
3.3. Туристичка валоризација на Охрид (Република Северна Македонија) од аспект на одржлив развој	252
♣ Клучни зборови / Краток преглед / Прашања за дискусија	253
ТРЕТ ДЕЛ: РАЗВОЈ	254
I. ОДРЖЛИВ РАЗВОЈ	254
1. Концепт на одржлив развој	254
1.1. Историја на одржливиот развој	257
1.2. Основни карактеристики на одржливиот развој	260
2. Одржлив развој на туризмот	264
2.1. Влијание на туризмот врз животната средина	266
2.2. Индикатори за одржлив развој на туризмот	268
2.3. Пример за примена на индикатори за одржлив туризам во Република Северна Македонија	271
3. Интегриран пристап во планирањето одржлив развој на туризмот	273
4. Улогата на државата во планирањето одржлив развој на туризмот	275
5. Туристички развоен план	279
5.1. Карактеристики на туристичкиот развоен план	280
5.2. Содржина на туристичкиот развоен план	281
5.3. Фази на туристичкиот развоен план	282
5.4. Грешки во туристичкиот развоен план	284
5.5. Пример за предлог - модел за изработка на туристички развоен план	287
6. Туристичката сателитска сметка како економски модел за развој на туризмот	291
7. Идни насоки за одржлив развој на туризмот	296
8. Заштита на природната и животната средина	300
9. Заштита на природната и животната средина во туризмот	303
10. Туризмот како загадувач и развој на одржлив туризам	305
♣ Клучни зборови / Краток преглед / Прашања за дискусија	309
♣ Прилог: Национална стратегија за одржлив развој во Република Македонија (2009-2030)	310
ЛИТЕРАТУРА	330

ПРЕДГОВОР

Туризмот од филозофски но и од практичен аспект е вредност на природните и материјалните добра. Токму поради тоа, авторите на учебникот по туристичка валоризација и развој прават обид, на студентите од втор и трет циклус студии на Факултет за туризам и бизнис логистика, при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, односно на студентите од студиските програми по туризам и угостителство, да им ги презентираат главните методолошки прашања на планирањето, вреднувањето и одржливиот развој на туризмот. Исто така, учебникот е наменети и за поширока употреба, односно за сите студент и за лица кои сакаат да добијат повеќе сознанија за туристичкото планирање, вреднување и одржлив развој на туризмот.

Во учебникот се поместени повеќе избрани теми кои се изучуваат во наставните предмети: Просторно и регионално планирање, Туристичко планирање, Туристичка валоризација, Методи и техники за валоризација и Туристички вредности и одржлив развој. Текстот што е презентираан е конципиран во три дела, шест поглавја и четириесет и четири теми.

Првиот дел, е именуван Планирање и во него се ирганизирани три поглавија и дваесет и пет теми. Во поглавјето Просторно планирање има осум теми, и тоа: Општи карактеристики за простор и просторно планирање; Општи детерминанти на просторното планирање; Модели и концепти во просторното планирање; Системи и приоди во просторното планирање; Фактори и елементи во просторното планирање; Фази на изработка и видови на просторни планови; Процес на планирање; и Планирање на просторни планови за туризам. Во второто поглавје, Регионално планирање има седум теми и тоа: Општи карактеристики на регионот и регионализацијата; Цели и критериуми во планирање на туристичка регионализација; Содржини и видови туристички просторни целини; Улогата на туризмот во развојот на неразвиени подрачја; Типови региони; Плански региони и Регионален развој. Во третото поглавје Туристичко планирање има десет теми, и тоа: Теоретски основи на туристичко планирање; Еволуција на туристичко планирање; Процесот на туристичко планирање; Нивоа на туристичко планирање; Цели на туристичко планирање; Елементи на туристичко планирање; Значење на туристичко планирање; Туристичко планирање и предвидување на туристичката побарувачка; Методи и модели на туристичка побарувачка; Примери за примена на методи и модели за планирање на туристички развој.

Вториот дел, е посветен на Валоризација, и составен е од две поглавја и девет теми. Во првото поглавје се поместени шест теми, и тоа: , и тоа: Наука, филозофија и технологија на вредност; Поим и предмет на вредност - вреднување; Туристичка вредност - валоризација; Фактори, методи и критериуми на туристичка валоризација; Човек, природа и туристичка валоризација на природни мотиви; Општествено-економски вредности и туристичка валоризација на антропогени мотиви; Примери на табели за туристичка вредност - валоризација. Во второто поглавје: Методи и техники за туристичка валоризација има три теми, и тоа: Теориски поставки за туристичка валоризација; Методи и модели за туристичка валоризација; Примери за туристичка валоризација.

Во третиот дел Развој има едно поглавје Одржлив развој и десет теми, и тоа: Концепт на одржлив развој; Одржлив развој и туризмот; Интегриран пристап во планирањето одржлив развој на туризмот; Улогата на државата во планирањето одржлив развој на туризмот; Туристички развоен план; Туристичката сателитска сметка како економски модел за развој на туризмот; Идни насоки за одржлив развој на туризмот; Заштита на природната и животната средина; Заштита на природната и животната средина во туризмот; Туризмот како загадувач и развој на одржлив туризам

Во учебникот поместени се поголем број табели, графикони, шеми, слики и карти. Секое поглавје завршува со клучни зборови краток преглед и прашања за дискусија.

Учебникот е заеднички труд на Никола В. Димитров кој е автор на главите I и II од првиот дел, глава I од вториот дел, и точките 1 и 8-10 од третиот дел, и Билјана Петревска која е автор на глава III од првиот дел, глава II од вториот дел, и точките 2-7 од третиот дел. За подобноста, значењето и оправданоста на овој труд говори позитивниот извештај на рецензентите. Голема благодарност упатуваме до проф. д-р Цане Котески и проф. д-р Златко Јаковлев, двајцата од Факултетот за туризам и бизнис логистика при Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип, кои со своите коментари, предлози и забелешки придонесоа за зголемување на квалитетот на ракописот.

Искрено се надеваме дека оваа книга ќе им биде од помош на сите студенти кои како определба во своето формално образование се одлучиле да ги осознаат тајните на туристичката валоризација и развој. Истовремено, овој труд може да биде интересно четиво и за сите оние кои имаат допирни точки со планирање, евалуација и валоризација на туристичкиот простор. Се разбира, одговорноста за сите грешки, пропусти и недостатоци што можат да се пронајдат низ текстот, е само на авторите.

Авторите

